

58 פְּדִיּוֹן, לֹא לָקְחֵי – אינו לוקח משום מעילה, לפי שהוא שוגג. מה שאין
59 כן לַגְּבִי תְּמוּרָה, ריבה הכתוב שתמורתו חלה וְלָקְחֵי עליה אפילו
60 שתמורה בטעות היא, ואפילו ששגג וסבר שתמורה באופן של 'תצא
61 זו ותכנס זו' מותרת.
62 רַב שֵׁשֶׁת אָמְרֵי, החילוק בין הקדש לתמורה הוא כְּמִי שֶׁאִמְרַר אֶתְּכֶם
63 לְבֵית זֶה וְאֶתְּכֶם בְּעַל מוֹם לְמִזְבֵּחַ, וכנגד זה בתמורה שאמר 'אכנס
64 לבית זה וְאִמְרֵי בהמה זו על קרבן זה מְדַעְתִּי, וְנִכְנַס לבית וְהִמִּיר
65 בפיו מבלי לחשוב על מה שהוא מוציא מפיו, וְהִקְדִּישׁ בפיו בעל מום
66 שֶׁלֹּא מְדַעְתּוֹ מבלי לחשוב על מה שהוא מוציא מפיו. שחלוק דין
67 תמורה מדין הקדש לענין זה, ודווקא לַגְּבִי תְּמוּרָה חלה תמורתו וְלָקְחֵי
68 עליה, אבל לַגְּבִי קְדָשִׁים אין חל הקדשו ולא לָקְחֵי עליו.
69 שנינו במשנה: רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר, הַכֹּלְאִים וְהַטְּרֵפָה וְכוּ' לא קדושין
70 ולא מקדישין.
71 אָמַר שְׁמוּאֵל, מה שאמר רבי אלעזר 'לא קדושין' כוונתו לכך שאם
72 המירו בהמת קרבן עליהם אינם מתקדישים בְּקִדּוּשַׁת תְּמוּרָה. ומה
73 שאמר 'לא מְקַדְּשִׁין' כוונתו לכך שאם היו פסולים אלו קדושים
74 למזבח אי אפשר לַעֲשׂוֹת מהם תְּמוּרָה על בהמת חולין.
75 הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את דברי רבי אלעזר במשנתנו:
76 תְּנִיא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, והרי אין חלה על כל פסולים אלו קדושת
77 הגוף, וְמֵאִתְּרֵי שְׂאִין הם קְדוּשִׁין מִהֵינָן הם מְקַדְּשִׁין בהמת חולין
78 אחרת שהומרה בהם, ולמה צריך למעט מתמורה. אָלֵא אִי אִתָּהּ
79 מוֹצֵא שְׂצִירִךְ למעט מתמורה אָלֵא בְּמִקְדִּישׁ בְּהֵמָה וְאַחַר כֵּן
80 נִטְרָפָה, וכן בְּמִקְדִּישׁ וְלֹד במעי אמו וְאַחַר כֵּן יֵצֵא [דְּרִד] דִּינָה,
81 שכן אפילו שעכשיו אינם ראויים להקרבה, מכל מקום קדושת הגוף
82 שחלה בשעת הקדשם אינה נפקעת לגמרי, משום שקדם הקדשם
83 לפסולם. על כן היה מקום לומר שיוכלו להמירם על בהמת חולין,
84 והוצרכה המשנה להשמיענו שאינם עושים תמורה. אָבָל בְּלֵאִים
85 וְטוֹמְטוּם וְאֶנְדְּרוּגִינוֹם שנפסלים מתחילת ברייתן ולעולם קודם
86 פסולם להקדשם ואין גופם מתקדש כלל, אִי אִתָּהּ מוֹצֵא שְׂצִירִךְ
87 למעט מתמורה אָלֵא בְּלֵאִים וְקְדָשִׁים, שאפילו שיש בהם אחד
88 מפסולים אלו חלה בהם קדושה מכח אמנם. וְכַל מַה שְׂצִירִךְ למעטם
89 מתמורה הוא רק אֶלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר לְעֵיל (ב) 'הוֹלֵד עוֹשֶׂה
90 תְּמוּרָה', אבל לשיטת חכמים בין כך ולד קדשים אינו עושה תמורה.
91 הגמרא מבררת את טעמו של רבי אלעזר: אָמַר (רב פפא) [רַבָּא],
92 מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי אֱלֵעָזָר הַסּוֹבֵר שְׂטְרִיפָה וְכֹלְאִים וְיוֹצֵא דוֹפֵן
93 וְטוֹמְטוּם וְאֶנְדְּרוּגִינוֹם אינם עושים תמורה ואינם נתפסים בתמורה,
94 טעמו הוא משום שכל פסולים אלו נחשבים לגבי המזבח בְּבִהְמָה
95 טְמֵאָה. שכן מה בְּהֵמָה טְמֵאָה לא קָרְבָּה לְמִזְבֵּחַ וְעַל כֵּן לֹא נִתְחַטַּא
96 לָהּ – לא חלה עליה קְדוּשַׁת הַגּוּף על ידי תמורה, אָף הֵנָּה (–פסולים
97 אלו) לֹא קָרְבָּה לְמִזְבֵּחַ וְעַל כֵּן לֹא נִתְחַטַּא לָהּ קְדוּשַׁת הַגּוּף על ידי
98 תמורה.
99 אָמַר לִיה רַב פְּפָא לְרַבָּא, וְהָרִי בְּעַל מוֹם דָּגָם הוּא לֹא קָרְבִּי
100 לְמִזְבֵּחַ, וּמְכַל מְקוֹם שֵׁנִינִי בְּמִשְׁנַה לְעֵיל (ט) דְּנִתְחַטַּא לִיה קְדוּשַׁת
101 הַגּוּף על ידי תמורה, ואם קדם הקדשו את מומו אף עושה תמורה.
102 ואם כן אף לכל הפסולים השנויים במשנתנו יש להתקדש בתמורה
103 כמו בעל מום, ואפילו שאינם קרבים למזבח.
104 אָמַר לִיה רַבָּא, שוּנָה הַפְּסוּל שֶׁל אֵלּוּ מְפַסּוּל בְּעַל מוֹם, שֶׁכֵּן בְּעַל
105 מוֹם הִירֵי אֵינּוּ מִין בְּפִנֵי עֲצָמוֹ, וְקָרְבַּ בְּמִינוֹ – ובהמות תמימות מאותו
106 המין קריבות למזבח. מה שאין כן בכלאים ויוצא דופן וטומטום
107 ואנדרוגינוס שהם מין בפני עצמו, ואין שום בהמה אחרת ממינם
108 שהיא קריבה למזבח, ועל כן הם דומים לבהמה טמאה שאין נוהג בה
109 דין תמורה.
110 שוב הקשה לו רב פפא: אִי הֵכִי טְרַפָּה נְמִי קָא קָרְבָּה בְּמִינָה – יש
111 בהמות אחרות ממינה שהן קריבות, שהרי אינה מין בפני עצמו,
112 ומאחר שבהמות כשירות ממינה קריבות למזבח, מדוע לא ינהג בה
113 דין תמורה כמו בבעל מום.
114 מכח קושיא זו חזר בו רבא ורצה לומר תירוץ אחר: אָלֵא אָמַר רַבָּא,
115 כֹּל הַפְּסוּלִים הַלְלוּ נְחֻשִׁים בְּבִהְמָה טְמֵאָה מִטַּעַם אַחַר, שֶׁכֵּן כֹּל אֵלּוּ

1 לענין שיהיה מותר לַיָּגוֹן וְלַעֲבָד, אלא דינו כדין קדשים שנפל בהם
2 מום ונפדו, שאסורים בגיזה ועבודה. שכן נאמר בתמורה: לֹא יִחַלְּפִנּוּ
3 וְלֹא יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב/ וְרַע' הוא בעל מום, ומכאן
4 שחלה תמורה אף על בעל מום. מה שאין כן בקדשים סתם, שאם
5 קדם מומם להקדשם אין חלה בהם קדושת הגוף כלל אלא קדושת
6 דמים בלבד, ולאחר שנפדו הם נעשים חולין לכל דבר ומותרים בגיזה
7 ועבודה.
8 רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עוד חומר מצינו בתמורה יותר
9 מבקדשים, שכן עֲשֵׂה שׁוֹנֵג כְּמוֹד בְּתְּמוּרָה, והשדה את הממיר
10 בשוגג לממיר במיד, וְאֵלֶּם לֹא עֲשֵׂה שׁוֹנֵג כְּמוֹד בְּמוֹקְדִישִׁין.
11 ובגמרא יובאו כמה שיטות בביאור דבריו.
12 רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר, בהמות חולין של הַכֹּלְאִים, וְהַטְּרֵפָה, וְהַיּוֹצֵא
13 דִּינָה, וְטוֹמְטוּם, וְאֶנְדְּרוּגִינוֹם, שהמירו עליהם מבהמת קדשים, לֹא
14 נעשים קְדוּשִׁין בְּקִדּוּשַׁת תְּמוּרָה, וְכֵן אִם הָיוּ הֵם בְּהֵמוֹת קְדָשִׁים לֹא
15 מְקַדְּשִׁין – אינם מתפסים קדושה על בהמת חולין, כלומר, אין
16 ממירים בהם.

גמרא

17 הגמרא מביאה את מקור דברי רבי יוסי ברבי יהודה במשנתנו, 'עשה
18 שוגג כמזיד בתמורה', ומפרשת אותם: מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
19 יְהוּדָה, מִשּׁוּם דְאָמַר קְרָא (ויקרא כו) וְהִידָה הוּא וְתְּמוּרָתוֹ יִהְיֶה קוֹדֵשׁ,
20 ומייתור תיבת 'יהיה' למדנו לְרַבּוֹת שׁוֹנֵג כְּמוֹד בתמורה.
21 מפרשת הגמרא: הִכִּי דְמִי שׁוֹנֵג כְּמוֹד בתמורה, אָמַר הַזְּקֵנָה, בא
22 הכתוב לרבות את מי שאינו יודע מהלאו וּבְקִסְבוֹר שֶׁהוּא מוֹתֵר
23 לְהִמְרֵי. ועל אופן זה אמר רבי יוסי ברבי יהודה 'עשה שוגג כמזיד
24 בתמורה ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשין', שכן לַגְּבִי תְּמוּרָה גזירת
25 הכתוב היא דְּלָקְחֵי, מה שאין כן לַגְּבִי קְדָשִׁים שהקדישם באיסור,
26 וכגון סבר שמותר להקדיש בעל מום למזבח והקדישו בשוגג, לֹא
27 לָקְחֵי, כדין כל עבירות שבתורה שאין לוקים עליהם אלא במזיד
28 והתראה.
29 ויש גורסים גירסא אחרת בדברי חזקיה: [לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא – לשון
30 אחרת, אם המיר בלא שידע מהלאו, גְּבִי תְּמוּרָה קְדִישׁ, ואפילו
31 שאם היה יודע מהאיסור לא היה ממיר, מכל מקום ריבה הכתוב
32 שחלה תמורתו. מה שאין כן לַגְּבִי קְדָשִׁים, שאם הקדיש בעל מום
33 בלא שידע מהאיסור שבדבר לֹא קְדִישׁ – אין חל הקדשו, שהרי אילו
34 היה יודע לא היה מקדישו, ונמצא שהקדש בטעות הוא].
35 הגמרא מביאה פירושים נוספים בדברי רבי יוסי ברבי יהודה: רִישׁ
36 לְקִישׁ וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרֵי, בא הכתוב לרבות את מי שהיו לפניו בהמת
37 חולין ובהמת עולה ובהמת שלמים, וּבְקִסְבוֹר לִמְרַע על בהמת החולין
38 'הרי זו תְּמוּרָת עוֹלָה זו', ובטעות אָמַר 'הרי זו תְּמוּרָת שְׁלָמִים אלו',
39 [לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא] ובאופן זה אמר רבי יוסי ברבי יהודה שדווקא לַגְּבִי
40 תְּמוּרָת שְׁלָמִים, קְדִישׁ – מתקדשת התמורה בקדושת שלמים אפילו
41 בטעות, מה שאין כן לַגְּבִי קְדָשִׁים, שאם רצה לומר 'הרי זו עולה'
42 ואמר בטעות 'הרי זו שלמים' לֹא קְדִישׁ, משום שהקדש בטעות הוא.
43 [לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא], מדובר במי שְׁקִסְבוֹר לִמְרַע שֶׁשָׁחַד שִׁיֵּצֵא
44 מביתו תחילה יהיה תמורה תחת בהמת קדשים זו, ובטעות אָמַר
45 בפיו 'שור לָבָן שִׁיֵּצֵא מביתו יהיה תמורה תחת זו', שאפילו שתמורה
46 בטעות היא, מכל מקום ריבה הכתוב לַגְּבִי תְּמוּרָה שהיא חלה על
47 השור הלבן וְלָקְחֵי עליה. מה שאין כן לַגְּבִי קְדָשִׁים, שאם רצה
48 להקדיש שור שחור ובטעות הוציא מפיו על שור לבן בעל מום
49 שיהיה הקדש, לֹא לָקְחֵי על הקדשו, משום שהקדש בטעות הוא, ואינו
50 חל כלל.
51 רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, מדובר כְּמִי שֶׁאִמְרַר תְּצֵא בהמת קדשים זו
52 מקדושתה וְתִיכְנַס בהמת חולין זו ותחיתה, שתמורה בטעות היא.
53 שהרי בתמורה אין בהמת הקדשים יוצאת לחולין אלא היא
54 ותמורתה יהיו קודש, והממיר לא התכוין להמיר אלא על מנת
55 שתצא הראשונה לחולין. ובאופן דומה לַגְּבִי קְדָשִׁים (באומר)
56 שְׁנוּלֵד בְּהֵם מוֹם, שאם אכלם משום שסבר שהם נְאֻכְלִין בְּלֵא

אחת ומהעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה ארבע אמות ורחב האמה: טו וההראל ארבע אמות ומהאריאל ולמעלה הקרנות ארבע: טז והאריאל שתי עשרה ארד בשתי עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבועיו: ז והעזרה ארבע עשרה ארד בארבע עשרה רחב אל ארבעת רבועיה והגבול סביב אותה חצי האמה והחיק לה אמה סביב ומעלתהו פנות קדים: יח ויאמר אלי בן אדם זה אמר אדני יהוה אלה חקות המזבח ביום העשותו להעלות עליו עולה ולזרק עליו דם: יש ונתתה אליה הכהנים הלויים אשר הם מזרע צדוק הקרבים אלי נאם אדני יהוה לשרתני פר בן צבקר לחטאת: כ ולקחת מדמו ונתתה על ארבע קרנתיו ואל ארבע פנות העזרה ואל הגבול סביב וחטאת אותו וכפרתהו: כא ולקחת את הפר החטאת ושפרו במפקד הפית מחוץ למקדש: כב וכיום השני תקריב שעיר עיזים תמים לחטאת וחטאו את המזבח כאשר חטאו בפר: כג בכלותך מחטא תקריב פר בן צבקר תמים ואיל מן הצאן תמים: כד והקרבתם לפני יהוה והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עלה ליהוה: כה שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום ופר בן צבקר ואיל מן הצאן תמימים יעשו: כו שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אתו ומלאו ידיו: כז ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני יהוה:

הפטרה לפרשת זכור נדפסה בעמ' קנו

המשך ביאור למס' תמורה ליום שבת קודש עמ' א

34 שאינה ראויה לאכילת אדם אין לה פדיון, והרי היא הולכת למיתה.
 35 ורבי אושעיא אומר, המקדש טריפה אינה אלא כמקדש עצים
 36 ואבנים בלבד, ואין בה קדושת הגוף אלא רק קדושת דמים, ועל כן
 37 היא נפדית אף בלא מום.
 38 הגמרא מקשה על שיטת שמואל מדברי המשנה להלן: תנן להלן (ב),
 39 כל הקדשים שנעשו מרפה לאחר שהוקדשו, אין פודין אותן, לפי
 40 שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, מדייקת הגמרא:
 41 מעמא שאין פודים אותם הוא משום שרק לאחר שהוקדשו נעשו
 42 טריפה, הא אם היו טריפה מעיקרא וקדם פסולם להקדשם פודין
 43 אותן להאכילם לכלבים, משום שלא חלה עליהם קדושת הגוף כלל
 44 אלא קדושת דמים בלבד, ולא כדברי שמואל שחלה עליהם קדושת
 45 הגוף.
 46 מתרצת הגמרא: דלמא האי תנא סבר – שמא סובר התנא של
 47 המשנה, דכל היכא ולא חוי לגופה לא נחטא לה קדושת הגוף –
 48 שכל בהמה שאינה ראויה להיקרב בעצמה, לא חלה עליה קדושת
 49 הגוף, אבל שמואל סובר כחכמים החולקים על תנא זה, וסוברים
 50 שאף על טריפה חלה קדושת הגוף ואין לה פדיון.
 51 הגמרא מקשה על שיטת שמואל מדברי הברייתא שהובאה לעיל:
 52 תא שמע, שנינו במשנתנו, רבי אלעזר אומר, הכלאים יוצא דופן
 53 ומריפה ומוטטום ואנדורוניום, לא קדושים ולא מקדשים. ואמר
 54 שמואל בביאור דברי רבי אלעזר, שכל אלו אם היו בהמות חולין
 55 והמירו עליהם מבהמת קרבן לא קדושים בקדושת תמורה, ואם היו
 56 של קדשים לא מקדשים לעשות תמורה אם המירו בהם על בהמת
 57 חולין. ותניא, אמר רבי מאיר, וכי מאחר שאין קדושים מהיכן
 58 מקדשים. אלא אי אתה מוצא בכל פסולים אלו שהם קדושים אלא
 59 כמקדש בהמה ואחר כך נמרפה, וכן בכל שאר הפסולים מדובר
 60 באופן קדשם הקדשם לפסולם או בולדות קדשים, כמבואר לעיל.
 61 מדייקת הגמרא מדברי רבי מאיר: הא – מכך שהעמיד את דברי רבי
 62 אלעזר בטריפה דווקא בהקדישה ואחר כך נטרפה מוכח שאם היתה
 63 מרפה מעיקרא קודם שהוקדשה לא נחטא לה קדושת הגוף, ואין
 64 צריך לומר שאינה עושה תמורה, ולא כדברי שמואל שהמקדש
 65 טריפה חלה עליה קדושת הגוף, שכן לדבריו אפשר להעמיד את
 66 דברי רבי אלעזר גם בטריפה שהקדישה.

1 אינם פסולים מחמת איזה חסרון באבריהם, אלא יש בהם פסול הגוף,
 2 וכמו בהמה טמאה שפטולה בעצמותה. לפיכך מה בהמה טמאה
 3 שהפטול שלה למזבח הוא פסול הגוף אין תמורה נוהגת בה, אף כל
 4 אלו שפטולם הוא פסול הגוף, אין תמורה נוהגת בהם, לאפוקי
 5 (להוציא) מכלל זה בעל מום פטולו למזבח פסול חסרון באברי
 6 הבהמה נינהו, ולא פסול הגוף.
 7 אמר ליה רב אדא לרבא, והלא גם מום של שרוע וקלוט קרוב
 8 כפרשה של מומים (ויקרא כב ט), והא הני מומים בהכרח פסול הגוף
 9 נינהו, שהרי לא נחסר מחמתם כלום מאברי הבהמה.
 10 מכח קושיא זו חוזר רבא לתרץ כתיורצו הראשון: אלא אמר רבא,
 11 הפסולים הללו בבהמה [טמאה] הם, מה בהמה טמאה דליכא
 12 במינה בהמה אחרת שקריבה, אף כל אלו דליכא במינה שום
 13 בהמה שקריבה, ועל כן אין תמורה נוהגת בהם. לאפוקי בעל מום
 14 שישנו בתמורה דהא איכא במינה בהמות תמימות שקריבות. מאי
 15 אמרת להקשות, הלא גם מרפה איכא במינה בהמות כשירות
 16 שקריבות, אין זו קושיא, שכן מכל מקום לא דמיא טריפה לבעל מום
 17 אלא לבהמה טמאה. שהרי בהמה טמאה אסורה באכילה, וכמו כן
 18 מרפה אסורה באכילה, לאפוקי בעל מום דמותר באכילה ולא
 19 נאסר אלא למזבח, שאינו דומה לבהמה טמאה כלל. על כן טריפה
 20 אינה בתמורה כמו בהמה טמאה, ואילו בעל מום ישנו בתמורה.
 21 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בדן טריפה שהוקדשה למזבח:
 22 אמר שמואל, המקדש את המריפה, הרי היא צריכה מום קבוע
 23 כדי שיוכלו לפדות אותה עליו, אבל בלא מום עדיין יש בה קדושת
 24 הגוף שאין לה פדיון.
 25 מקשה הגמרא: הלא אם יש בה קדושת הגוף, אם כן שמע מנה מכך
 26 שהיא נפדית במומה, שפודין את הקדשים אסורים באכילה כדי
 27 להאכילן לכלבים, שכן טריפה אינה ראויה אלא לכלבים. והרי
 28 הלכה בידינו שקדשים שפטלו מהקרבה ונפדו מותרים רק באכילת
 29 אדם, ולא באכילת כלבים.
 30 מתרצת הגמרא: אכן אין לשנות בדברי שמואל שפודים טריפה על
 31 ידי מום, אלא אימא שטריפה עושה קדושה (למיתה) כסבור מותר
 32 להקדיש בעלי מומין לגבי מוכח גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא
 33 קדיש למוט. כלומר, הטריפה מתקדשת בקדושת הגוף, ומאחר

54 אָמַר לִיה אַבִּי, 'זְלִד' לְשׁוֹן זָכַר מְשֻׁמֵּעַ, ועל כן מסתבר לרבותו
 55 מ'זכר', ואילו 'תְּמוּדָה' לְשׁוֹן נִקְבָּה מְשֻׁמֵּעַ, ועל כן מסתבר לרבותה
 56 מ'נקבה'.
 57 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים לענין מה התרבה ולד בעלי מום.
 58 שואלת הגמרא: לְמָא הִלְכְתָּא – לענין איזה דין התרבה ולד של
 59 שלמים בעלי מום מ'אם זכר'. אָמַר שְׁמוּאֵל, 'אם זכר' בא לרבות ולד
 60 של בעלי מום אף ל'קָרַב על גבי המזבח. ולפי זה הברייתא שנויה
 61 אֲלֵיכָּא דְרַבִּי אֶלְעָזָר הַסּוֹבֵר בְּמִשְׁנֵה לַהֲלָן (א), שאם הקדיש אדם
 62 נקבה לעולה וילדה זכר הולד קרב לעולה. אבל לחכמים הסוברים
 63 שירעה עד שיסתאב כאמו, הוא הדין לולד שלמים בעלי מום שהוא
 64 דחוי מהקרבה כאמו, וירעה עד שיסתאב ויביאו מדמיו שלמים.
 65 ולשיטת רבי אלעזר הוצרך הכתוב להשמיענו שגם ולד בעלת מום
 66 קרב, משום דְּמָהוּ דְתִימָא, כִּי קָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁהוּלַד קָרַב אֶפִּילוּ
 67 שאמו דחוייה מהקרבה, דווקא בולד עוֹלָה נקבה אמר כן, משום
 68 דְאֵיכָּא שָׁם עוֹלָה עַל אָמוּ, שכן עולת העוף באה נקבה, ועל כן
 69 נקביות אינה נחשבת לדיחוי מוחלט בכדי שתודחה גם את הולד שבא
 70 מכוחה. אָבָל בְּהִי וְזִדוּת של שלמים בעלי מום היה מקום לומר
 71 שלא קָרַבִּי משום שהאם דחוייה לגמרי, שלא מצוינו בשום מקום שם
 72 שלמים בבעל מום. קָא מְשֻׁמֵּעַ לָן הכתוב שאין לחלק בין ולד עולה
 73 לולד שלמים בעלי מום, אלא שניהם קרבים למזבח.
 74 הגמרא מביאה שיטה אחרת בביאור דרשת הברייתא לגבי ולד של
 75 בעל מום: בַּר פְּדָא אָמַר, 'אם זכר' בא לרבות ולד של שלמים בעל
 76 מום רק לענין רְעִיָה, שאינו נפדה בעודו תמים אלא ירעה עד
 77 שיסתאב ויפדה במומו, ודין זה הוא אֲלֵיכָּא דְרַבִּי הֶבֶל, גם לרבי
 78 אלעזר. שדוקא בולד נקבה שהופרשה לעולה אמר רבי אלעזר
 79 שקרב למזבח, משום שיש שם עולה על אמו כמבואר לעיל, ולא
 80 בולד שלמים בעלי מום.
 81 הגמרא מביאה אמוראים נוספים שנחלקו בענין זה: (דאֲתַמַּר)
 82 [אֲתַמַּר] – נאמר בבית המדרש, רַבָּא אָמַר, ולד שלמים בעלי מום
 83 התרבה אף ל'קָרַב, וְאֵלֵיכָּא דְרַבִּי אֶלְעָזָר הַסּוֹבֵר שוֹלַד עוֹלָה קָרַב
 84 לעולה. וכדברי שמואל. וְרַב פֶּפְאֵל אָמַר, ולד בעלי מום התרבה רק
 85 לְרַעֲיָה, וְאֵלֵיכָּא דְרַבִּי הֶבֶל אינו קרב למזבח. וכשיטת בר פדא.
 86 הגמרא מביאה מקור אחר לרבות ולד ותמורת שלמים להקרבה:
 87 וְהָאִי תִנְאֵי שֶׁל הַבְּרִייתָא מִיְיָתִי [–מרבבה] לָהּ מְהֵבָא. נאמר בפרשת
 88 ראה (דברים יב כו), 'רַק קֹדֶשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ וַיִּדְרֹךְ תִּשָּׂא וּבָאֲתָ אֵל
 89 הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר יִבְחַר ה'. ומבארת הברייתא: 'רַק קֹדֶשֶׁיךָ' אֵלּוּ
 90 הַתְּמוּדוֹת, 'אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ' אֵלּוּ הַזְּבוּלוֹת של הקדשים, שגם אותם
 91 יש להביא למקדש. ואילו לא נאמר אלא 'תִּשָּׂא וּבָאֲתָ' יָבֹל שֶׁרַק
 92 בְּנִינְכֵנוּ לולד או לתמורה לְבֵית הַבְּחִירָה, ואולם לא יקריבנו על גבי
 93 המזבח, אלא יִמְנַע מֵהֵם מִים וּמוֹזֵן כְּדִי שִׁימּוֹתוּ מֵאֵלֵיהֶם. לפיכך
 94 תִּלְמוּד לומר בכתוב שלאחריו (שם יב כו) 'וְעִשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבֶּשֶׂר
 95 וְהַדָּם, שִׁבְרָךְ שְׂאֵתָהּ שֶׁלָּהּ לַהֲקָרִיבָה לְמִזְבֵּחַ. וּבְדָרְךָ שְׂאֵתָהּ נוֹהֵג
 96 אֲתָהּ נוֹהֵג בַּתְּמוּדָה שֶׁלָּהּ לַהֲקָרִיבָה לְמִזְבֵּחַ. כֵּן אֲתָהּ נוֹהֵג בְּזֵלֵיכָּא וּבַתְּמוּדָה
 97 בְּשִׁלְמִים לַהֲקָרִיבֵם לְמִזְבֵּחַ, כֵּן אֲתָהּ נוֹהֵג בְּזֵלֵיכָּא וּבַתְּמוּדָה
 98 שֶׁלָּהּ לַהֲקָרִיבֵם לְמִזְבֵּחַ. וְכֹל בְּכָל הַקְּדָשִׁים הַדִּין כֵּן, תִּלְמוּד לומר
 99 'רַק קֹדֶשֶׁיךָ'. ולהלן יבואר באלו קדשים ממעט הכתוב את ולדם
 100 ותמורתם. אלו דְּכָרִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל. אבל רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, הכתוב
 101 אֵינּוּ צָרִיךְ לְמַעַט ולדות ותמורת של שאר קדשים מהקרבה מ'רק
 102 קֹדֶשֶׁיךָ', משום שִׁתְּרִי הוּא אָמַר בפרשת אשם (ויקרא ה' ה') 'אֲשֶׁם הוּא'
 103 (אשם אשם לה'), ומשם כבר למדנו שדוקא הוּא עֲצֻמוּ קָרַב, וְאֵלֵם
 104 אֵינּוּ תְּמוּדָתוֹ קָרַיְתָה.
 105 הגמרא מבררת את דברי הברייתא: אָמַר מַר, 'תִּשָּׂא וּבָאֲתָ', יָבֹל
 106 יִבְנִינְנוּ לולד או לתמורה לְבֵית הַבְּחִירָה כִּדִי שִׁימּוֹתוּ מֵאֵלֵיהֶם,
 107 תלמוד לומר 'ועשית' וגו' להשמיענו שהם קרבים על גבי המזבח.
 108 מקשה הגמרא: מִנָּא תִּיתִי – מנין יעלה על דעתנו לומר שימותו, הָא
 109 כִּינּוּ דְמַמְרִי בַהֲלַכָה לְמַשָּׁה מְסִינִי שֶׁחֲמֹשׁ חֲמָאוֹת מְתוּת, וּבְכֻלָּן וְלַד
 110 חֲטָאת וְתַמּוּרַת חֲטָאת, מוכח דְהִנְךָ – ולדות ותמורת של עולות
 111 ושלמים מְקָרַב קָרַבִּי לְמִזְבֵּחַ ואינם מתים, ומדוע הוצרך הכתוב

1 מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל, דְלִמָּא הָךְ תִּנְאֵי נְמִי כִּסְר שְׁכַל
 2 הִיכָא דְלֵא הוּיָא הִבְהַמָּה לְהַקְרִיבָה גּוֹפָה לֹא נְחֵתָא לָהּ קְדוּשַׁת
 3 הַגּוֹף, ושמואל פוסק כחכמים החולקים עליו וסוברים שכל פטולים
 4 אלו קדושים קדושת הגוף ועושים תמורה.
 5 הדרן עֲלֵךְ יֵשׁ בְּקִרְבָּנוֹת
 6 פֶּרֶק שְׁלִישִׁי – אֵלּוּ קְדָשִׁים
 7 הפֶּרֶק שלפנינו עוסק בדיני ולדות ותמורת של כמזה מיני קרבנות.
 8 המשנה שלפנינו דנה בדין ולד ותמורת שלמים.
 9 מִשְׁנָה
 10 אֵלּוּ קְדָשִׁים שְׁנוּלוֹדוֹתֵיהֶן וְתַמּוּדוֹתֵיהֶן הֵן בִּינְצָא כְּהֵן וְדִינָן כְּדִין
 11 הקדשים לכל דבר, וְלָד שְׁלָמִים, וְכֵן תְּמוּדָתָן של שלמים, וכן וְלָדָן
 12 של תמורת שלמים, וְכֵן הוּלַד של וְלָדָן של שלמים או של תמורתם,
 13 וכן הלאה עד סוף פֶּל הַעוֹלָם, חֲרִי הֵן קְרִיבִים בְּשִׁלְמִים עֲצֻמוּ. וְכֵל
 14 אֵלּוּ מְעוּיָן סְמִיכָה, וְנִסְכָּיִם, וְהַנְּשָׁפֹת חָזָה וְשׁוֹקִי, כְּדִין שְׁלָמִים.
 15 נִמְרָא
 16 הגמרא שואלת על דברי משנתנו: בִּינּוּ דְתִנְאֵי בְּמִשְׁנֵה שׁוֹלְדָן וְוִלָד
 17 וְלָדָן של שלמים קרבים לשלמים, עַד סוֹף פֶּל הַעוֹלָם לָמָּה לִי
 18 לְשִׁנוֹתָהּ, הלא אם ולד הולד קרב, מובן ממילא שהוא הדין לולד
 19 השלישי והרביעי וכן הלאה. משיבה הגמרא: תִּנְאֵי דִידָן שְׁמַעִיָה
 20 [–שמעו] לְרַבִּי אֶלְעָזָר דְאָמַר לַהֲלָן (א), וְלָד שְׁלָמִים לֹא יִקְרַב
 21 שְׁלָמִים' אלא ימות, וְאָמַר לִיה תִּנְאֵי דִידָן, לֹא מִיבְעִיָא בְּוִלָדָן דְלֵא
 22 מוֹדִינָא – שאינו מודה לדבריו שאינו קרב, אֲלָא אֶפִּילוּ בולדות
 23 שַׁעַד סוֹף הַעוֹלָם לֹא מוֹדִינָא לָךְ, וסובר אני שגם הם קרבים.
 24 הגמרא מביאה מקור לדין משנתנו: מִנָּא הִנִּי מִיָּלִי שוֹלַד תַּמּוּרַת
 25 שְׁלָמִים כִּיּוּצָא בהם, דְרַבְנֵי רַבָּנָן, נאמר בפרשת שלמים (ויקרא א' יא)
 26 זָבַח זְבוּלָם קָרְבָּנוּ, אִם כֵּן בְּקָר הוּא מְקָרִיב, אִם זָכַר אִם נִקְבָּה תָּמִים
 27 יִקְרִיבֵנּוּ'. ולמה נכתב 'אם זכר אם נקבה', 'זָכַר' בא לְרִבּוֹת אֵת הוּלַד
 28 לַהֲקָרִיבָה. שואלת הברייתא: ולמה צריך הכתוב להשמיענו דין זה,
 29 וְהָלֵא דִין הוּא – והרי יש ללומדו בקל וחומר מתמורת שלמים, ומה
 30 תְּמוּדָה שְׂאִינִי היא גִּידוּלִי הַקְּדָשִׁים – שלא נולדה מבהמת קדשים, אף
 31 על פי כן היא קָרִיבָה, וְלָד שלמים שְׁנִידוּלִי הַקְּדָשִׁים הוא, האם אֵינּוּ
 32 מן הדין שִׁיִּקְרַב. משיבה הברייתא: יש לפרוץ קל וחומר זה, שכן מה
 33 לְתַמּוּדָה שְׂכֵן נוֹהֵגת בְּכָל הַקְּדָשִׁים, אך תִּנְאֵי בְּוִלָד קְדָשִׁים שְׂאִינִי
 34 נוֹהֵג בְּכָל הַקְּדָשִׁים אלא רק בקרבנות הבאים מנקבה, (אֵינּוּ קָרַב)
 35 והואיל וְאֵינּוּ נוֹהֵג בְּכָל הַקְּדָשִׁים הייתי אומר ש[אֵינּוּ קָרַב]. תִּלְמוּד
 36 לומר, 'זָכַר' לְרִבּוֹת אֵת הוּלַד של השלמים להקרבה.
 37 ממשִׁיבָה הברייתא: ומה שנאמר בשלמים 'נִקְבָּה', בא לְרִבּוֹת אֵת
 38 הַתְּמוּדָה של השלמים להקרבה. עוד מפרשת הברייתא: אֵינּוּ לִי אֲלָא
 39 תְּמוּרַת שְׁלָמִים תְּמִימִין וְוִלָד שְׁלָמִים תְּמִימִין שהם כיוצא בהם, אך
 40 וְלָד בְּעַלִּי מוּמִין וְתַמּוּרַת בְּעַלִּי מוּמִין מְנַזֵּן לנו שדינם כשלמים,
 41 תִּלְמוּד לומר 'אם זָכַר', תִּיבַת 'אם' באה לְרִבּוֹת וְלָד בְּעַלִּי מוּמִין,
 42 ו'אם' שנאמר ב'אם נִקְבָּה' בא לְרִבּוֹת תְּמוּרַת בְּעַלִּי מוּמִין.
 43 רב ספרא מקשה על דברי הברייתא: אָמַר לִיה רַב סְפָרָא לֵאבִי, וְאֵיפּוּךָ אָנָּה – הלא בדינו להפוך את הדרשות הנדרשות מכתוב זה,
 44 ולרבות מ'אם זכר' תמורת בעלי מום, ומ'אם נקבה' ולד בעלי מום.
 45 השיבו אבבי: הלא מ'נקבה' למדנו לרבות תמורת תמימים, ואם כן
 46 מְסַתְּבָרָא שְׁמַקְוֶים שְׁנִתְּרַבְתָּה תְּמוּרַת תְּמִימִין נִתְּרַבְתָּה אף
 47 תְּמוּרַת בְּעַלִּי מוּמִין, ולא מ'אם זכר'.
 48 אָמַר לִיה רַב סְפָרָא לֵאבִי, מִי קָאֲמִינָא לָךְ לִיפּוּךָ וְכִי אֲמַרְתִּי לָךְ
 49 להפוך רק את דרשות 'אם זָכַר' ו'אם נִקְבָּה' לענין בעלי מום בלבד,
 50 אָנָּה בּוֹלִיָה קָרָא [–את כל דרשת הכתוב] קָאֲמִינָא שִׁישׁ לַהֲפּוֹךְ,
 51 וְאֵימָא שׁוֹכְרִי בא לְרִבּוֹת אֵת הַתְּמוּדָה של שלמים תמימים
 52 לַהֲקָרִיבָה, וְנִקְבָּה' בא לְרִבּוֹת אֵת הוּלַד שֶׁלָּהּ.
 53

המשך ביאור למס' תמורה ליום שבת קודש עמ' ב

- 1 להשמיענו זאת. מתרצת הגמרא: מהו דְתַימָא, שְׁמֵי שְׁמֵי הַתְּפִלוֹת
- 2 מְתוֹת בְּכָל מְקוֹם, וְאֵילוּ הֵנָּה [ולדות ותמורות של עולה ושלמים]
- 3 וְמִתּוֹ דוּקָא בְּבֵית הַבְּחִירָה. קָא מְשַׁמַּע לְן הַכְּתוּב שֶׁהֵם קָרְבִים
- 4 לְמִזְבֵּחַ.
- 5 הַגְּמָרָא מְבָאֵרֵת אֵת הַמִּשְׁךְ דְּבִרֵי הַבְּרִייתָא: אָמַר מַר, וְכֹל אֵת כָּל
- 6 הַקְּדָשִׁים בְּן, תְּלָמוּד לֹמַר 'רַק קְדָשִׁיד'. שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: וְלָד דְּמֵאן
- 7 בָּא הַכְּתוּב לְמַעַט מִהַקְּרֵבָה, אִי תֵּאמַר דְּבָא לְמַעַט וְלָד עוֹלָה, הֲלֵא
- 8 עוֹלָה זָכָר הוּא, וְלָאוּ פֶר אִוְלָדֵי הוּא – וְאֵינּוּ בֵר הוֹלְדָה. וְאִי בָא
- 9 לְמַעַט וְלָד דְּתְפִלוֹת, הֲלֵא כִּבְר גְּמִירֵי לָהּ בַּחֲלֵכָה לְמֹשֶׁה מְסִינֵי
- 10 דְּלְמִיתָה קְנִימֵי, וּמְדוּעַ הוּצַרְךְ הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֵאת.